
IS PARSHAS PARAH A BIBLICAL OBLIGATION?

MARCH 26, 2024
YU TORAH MITZION KOLLEL
Darchei Noam Glenbrook

INTRODUCTION

1. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כט עמוד א

משנה. ראש חדש אדר שחל להיות בשבת - קורין בפרשת שקלים, חל להיות בתוך השבת - מקדימין לשעבר, ומפסיקין לשבת אחרת, בשניה זכור, בשלישית פרה אדומה, ברביעית החדש הזה לכם, בחמישית חוזרין לכסדרן. לכל מפסיקין, בראשי חדשים, בחנוכה, ובפורים, בתעניות, ובמעמדות, וביום הכיפורים.

2. רש"י מסכת מגילה דף כט עמוד א

פרה אדומה - להזהיר את ישראל לטהר, שיעשו פסחיהן בטהרה.

דאורייתא או דרבנן

3. ספר החינוך מצוה שצז

...ומפני שענין זה של פרה אדומה הוא דבר גדול באומתנו שהיתה מטהרת מידי טומאה חמורה, וזולתה אי אפשר לטמא מת לעשות פסח שהיא מצוה גדולה מאד, נהגו כל ישראל לקרות פרשה זו בכל שנה ושנה בשבת קודם לפרשת החדש, ולעולם אין מפסיקין בין פרשת פרה לפרשת החדש, והשבת הקבוע לפרשת החדש לעולם הוא שבת קודם ניסן.

4. שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרפה סעיף ז

י"א שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקראם מדאורייתא, לפיכך בני הישובים שאין להם מנין צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא. הגה: ואם אי אפשר להם לבא, מ"מ יזהרו לקרותם בנגינתם ובטעמם (מצא כתוב).

5. בית יוסף אורח חיים סימן תרפה

וכתבו בתוספות בריש פרק היה קורא (ברכות יג. ד"ה בלשון) דיש פרשיות המחוייבין לקרות דאורייתא כמו פרשת זכור (דברים כה יז - יט) ופרשת פרה אדומה (במדבר יט א - כב):

6. תוספות מסכת ברכות דף יג עמוד א

בלשון הקדש נאמרה - פירש רש"י פרק שני דמגילה (ד' יז: ושם) לקרות בתורה. ולא נהירא דהא עזרא תיקן קריאת התורה ומקמי דאתא עזרא והיו למה לי. וי"ל דמיירי בפרשיות המחוייבין לקרות דאורייתא כמו פרשת זכור אי נמי מקרא בכורים וודוי מעשר ופרשת חליצה שמצוה בתורה לקרותן אעפ"כ בכל לשון נאמרה בסיני שכל דבור ודבור שהיה יוצא מפי הקדוש ברוך הוא היה מתחלק לשבעים לשון.

7. ביאור הגר"א אורח חיים סימן תרפה סעיף ז

ופרשת פרה. בתוספות שלפנינו ליתא לא בברכות ולא במגילה י"ז ב' וכן באשרי פרק (ו') [ז'] דברכות ליתא אלא זכור ונסחא משובשת נזדמנה לו:

8. תוספות הרא"ש מסכת ברכות דף יג עמוד א

כל התורה כולה בכל לשון נאמרה. פרש"י בפ"ב דמגילה לקרות בס"ת, וקשה דלא אשכחן שתהא קריאת התורה מן התורה, מיהו אפשר שיש קריאה שהיא מן התורה כגון פרשת זכור ופרשת פרה אדומה וכיוצא בהם, ונראה לפרש בכל לשון נאמרה כל קריאות שצוה הכתוב צריך לומר בלשון הקודש כגון מקרא בכורים וידוי מעשר (ומקרא מגילה) וחליצה כולם בלשון הקדש למ"ד בלשון הקדש נאמרה.

9. תוספות רבינו פרץ ברכות דף יג עמוד א

בלשון קודש נאמרה. פרש"י פ"ב דמגילה [יו, ב] ליקרא בתורה. ולא נהירא דהא עזרא תיקן קריאת התורה, ומקמי דאתא עזרא [והיו] (והא) למה לי. וי"ל [דמיירי] (דמפר') בפרשיות המחוייבין לקרות דאורי' כמו פרשת זכור ופרה אדומה. אי נמי מיירי במקרא ביכורים, וודוי מעשר, ופרשת חליצה שהיא מצות התורה לקרותה. אעפ"כ בכל לשון נאמרה בסניני שכל דיבור ודיבור שהיה יוצא מפי הב"ה היה מתחלק לשבעים לשון.

10. מועדים וזמנים חלק ב סימן קסח

...ותמוה מאד לאוקמי כגירסא מוטעת דברי הריטב"א במגילה וכן תוס' ר"י החסיד ובתוס' הרא"ש וע"ש ברשב"א, שכולהו פירשו להדיא על פרשת פרה שהיא דאורייתא והאיך נימא שבכולהו ט"ס...

11. מגן אברהם סימן תרפה

בשלי"ה האריך לצדד שפרש' פרה אינה דאורייתא וכ"כ הבי"ח וכ"מ בתשובת מהרי"ל סי' קפ"ב וקס"ז שלא הזכיר אלא פרשת זכור... מ"מ כל אדם יהא זהיר וזריז במצו' לבוא למנין...

12. משנה ברורה סימן תרפה ס"ק טו

ופי פרה אדומה - והרבה אחרונים כתבו שפרשה זו אינה מדאורייתא ועיין לעיל בסימן ס' סק"י במ"ב דאפילו במצוה דרבנן ג"כ צריך לכוין לצאת ידי המצוה:

THE BASIS FOR THE OBLIGATION

13. מגן אברהם סימן תרפה

...ומשום פ' פרה ס"ל דלא הוי מדאורייתא דבאמת אין טעם בקריאתי מדאורייתא וגם לא ידענא היכא רמיזא...

14. ערוך השולחן אורח חיים סימן תרפה סעיף ז

...אך גדולי האחרונים תמהו מאין לנו לומר דגם פרשת פרה היא מן התורה דאין שום רמז לזה בגמ' ולכן פסקו דאינה מן התורה [מג"א] ולענ"ד נראה דיש לזה רמז בתורה דהנה בפרשת פרה אדומה כתיב באמצע הפרשה [במדבר יט, י]

והיתה לבני ישראל וגו' לחקת עולם ודרשינן בספרי [פיסקא קכ"ד] שתהא נוהגת לדורות ע"ש דאפר פרה אינו תלוי במקדש דגם בזמן האמוראים היה להם אפר פרה כדאמרינן חבריא מדכן בגלילא [חגיגה כ"ה]. ועי' נדה ו': ברש"י ד"ה קדש] ובסוף פרשה כתיב עוד [במדבר יט, כא] והיתה להם לחקת עולם ומיותר הוא אלא דאתי לענין קריאת הפרשה אף בזמן דליכא אפר פרה כענין שאמרו בזבחים [צ"י]. למקראה הקדימה הכתוב ופירש"י בנדה שם שיהא קורין בענין ע"ש וכ"ש בזמן הזה דליכא עצם המצוה שהיתה ראויה להיות בזמן הזה אם היה לנו אפר פרה דוודאי יש לומר שיש חיוב לקרות הפרשה :

15. ראב"ן מגילה

...ופרשת פרה, משום שאחז"ל שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום וטמא מת אינו עושה פסח, ופרה הלכות טומאה וטהרה שילמדו ישראל ויעשו פסח בטהרה...

16. שו"ת האלף לך שלמה חלק אורח חיים סימן שפד

הנה הפוסקים אחרונים כתבו דיש לעסוק בד"ת קודם הסעודה וכבר כתבנו במק"א שהיינו שיש לו לעסוק בה"פ כיון דמתחילין מיום הפורים עצמו עיין שם וכעת נסתפקתי בשני בני אדם שבאים לשאול בפורים אחד לשאול על ה' פורים ואחד לשאול על ה' פסח למי נזקקין תחלה אם נימא להשואל בה' פורים או להשואל בה' פסח ואין לומר דפורים הוי חובת היום וחובת שעתא קדים ז"א כיון דהחוב להשואל בה"פ קודם לפסח ל' יום והיום מתחיל זמנו אי"כ הוי נמי חובת היום וא"כ י"ל דנזקקין לשאול/לשואל/ בה' פסח תחלה כיון דזה הוי מה"ת כדילפינן מקרא ופורים דרבנן ודומה למה דאמרינן בעלמא בתדיר ומקודש כן ה"נ מה שהוי מן התורה הוי מקודש ועדיף או פורים עדיף דנחשב יותר חובת היום מדין פסח דאף שמתחיל חובו עכשו מ"מ הוי רק צורך פסח או נימא דיכול להשיב לאיזה שירצה וצ"ע בזה דור"ק :

17. משך חכמה במדבר פרק יט פסוק כ

...הנה במגן אברהם (אורח חיים) סימן תרפ"ה כתב דפרשת פרה דלהוי דאורייתא לא ידענא היכא רמיזא, יעויין שם. ולדעתי הוא מפורש, דבריש יומא (ב, א) יליף לענין פרישה מהך (ויקרא ח, לד) ד"כאשר (עשה ביום הזה) ציוה ה' לעשות לכפר עליכם", "לעשות" - אלו מעשי פרה, "לכפר עליכם" - זה יום הכיפורים. ואמר שם (יומא ד, ב) אי כל הכתוב בהם מעכב, או רק המעכב לדורות, יעויין דף ה. ושם עמוד ב' אמר רשב"י: במילואים (מנין) שאף מקרא פרשה מעכבא, דכתיב (ויקרא ח, ה) "ויאמר משה אל העדה) זה הדבר" - אפילו דיבור מעכבא. אם כן, כי ילפינן לדורות גם בפרשת פרה מקרא מעכבא טרם עשיית הפרה. ונמצא בשעת עשיית הפרה, מקרא פרשה מעכבא והוי אז דאורייתא. ולפי זה גם ביום הכיפורים הוי דאורייתא בזמן המקדש, ונכון...

18. דברים פרק ט פסוק ז

(ז) זָכַר אֱלֹהֵי שֹׁפָח אֶת אֲשֶׁר־הִקְצַפְתָּ אֶת־יִקְנֹק אֱלֹהֵיךָ בַּמִּדְבָּר לְמַן־הָיוּ אֲשֶׁר־צָצְאָה מֵאֲרָץ מִצְרַיִם עַד־בְּאֶמְךָ עַד־הַמְּקוֹם הַזֶּה מִמְּרִים הָיִיתָם עִם־יִקְנֹק :

19. ארצות החיים סימן א

זכירות מעשה עמלק כיון שאין לזה זמן מוגבל אין חיוכו רק פעם אחד בשנה, ולזה קבעו פרשת זכור, והנה כמעשה העגל שכתב בו ג"כ זכור אל תשכח את אשר הקצפת, ונחוי"כ דריש ליה ג"כ שחיוכו לזכור כפה, צ"ע אמאי לא תקנו בו קריאת התורה, ועי' כמג"א שם כתב מפני שהוא שהוא גנותן של ישראל, ונראה שחטעם זה זה תקנו פרשת פרה ובפסקי תוס' (פ"ק דברכות) והרשב"א בחדושו (שם) כתבו שהוא מדאורייתא. והלח"מ (ס"ו דברכות) תמה עליהם למה יהי' מן התורה, ולפ"ו נראה שע"י שא"ל לקרות מעשה העגל שהוא גנותן של ישראל כמ"ס כמגילה (דף כ"ה) תקנו בעבורו פרשת פרה שכל מעשה היה נגד מעשה העגל. כמ"ס רש"י (כפי' התורה בשם ר"מ דהרש"ן).

20. רש"י במדבר פרק יט פסוק כב

מדרש אגדה העתקתי מיסודו של ר' משה הדרשן וזהו:

ויקחו אליך - משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יביאו זו לכפרה משלהם:

פרה אדמה - משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך. אמרו תבא אמו ותקנח הצואה, כך תבא פרהט ותכפר על העגל:

21. ארצות החיים סימן א

אמנם הרמב"ן כתב שזכירת מעשה העגל לא היה נוהג אלא נדור המדבר שהם היו המקליפים, ונוהג נזכר להשוות דעת הפסוקי, תוס' והרשב"א עם כל הפוסקים שס"ל דפרשת פרה מדרבנן. כי הם כתבו זה עמ"ש. התוס' (נריש פרק היה קורא),

NATURE OF THE OBLIGATION

22. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כג עמוד ב

משנה. אין פורסין על שמע, ואין עוברין לפני התיבה, ואין נושאים את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושים מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים, וברכת חתנים, ואין מזמנין בשם פחות מעשרה, ובקרקעות - תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן.

23. מלחמת ה' מסכת מגילה דף ג עמוד א

אמר הכותב השניים במשנתנו כולם חובות הצבור הן ואינן אלא במחויבים בדבר אבל מגילה כשם שהצבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב ויחיד שלא קרא צריך י' משום פרסומי ניסא ובין שיצאו הן או שלא יצאו קורין ב' להוציא היחיד משא"כ בשאר כל המצות...

24. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קמו סעיף ב

כיון שהתחיל הקורא לקרות בס"ת, אסור לספר אפילו בד"ת, אפי' בין גברא לגברא, ואפילו אם השלים הוא הפרשה; ויש מתירים לגרוס (פי' ללמוד) בלחש, וי"א שאם יש י' דצייתי (פי' המשימין לבם) לס"ת, מותר לספר (בד"ת) (ב"י בשם מהרי"א); ויש מתירים למי שתורתו אומנתו; ויש מתירים למי שקודם שנפתח ס"ת מחזיר פניו ומראה עצמו שאינו רוצה לשמוע ס"ת אלא לקרות, ומתחיל לקרות; ולקרות שנים מקרא ואחד תרגום בשעת קריאת התורה, שרי. וכל זה אינו ענין לפרשת זכור (דברים כה, יז - יט) ופרשת פרה (במדבר יט, א - כב), שהם בעשרה מדאורייתא, שצריך לכוין ולשומעם מפי הקורא; והנכון שבכל הפרשיות ראוי למדקדק בדבריו לכוין דעתו ולשומעם מפי הקורא.

25. משנה ברורה סימן קמו ס"ק יג

ופרשת פרה - עיין בבאור הגר"א ופרי"ח ושי"א שכתבו דאינו עיקר ופרשת פרה הוא מדרבנן מ"מ לענין זה מסתברא דגם לדידהו לא מקילינן כל הקולות הנ"ל:

26. של"ה מסכת מגילה פרק נר מצוה אות א

בארבע פרשיות צריך להיות אזני כל העם אל השליח צבור בקרות הפרשה מספר תורה, שישמעו מפיו. ויש מהם שהוא מדאורייתא, כמו שכתבו התוספות בפרק שני דמגילה (יז ב, ד"ה כל התורה), וכן בסמ"ק (מצוה קמ"ז) חשיב עשה לזכור מעשה עמלק, והיא פרשת זכור וכו', עד כאן. כתב מהרי"ש, אותם שאינם יכולים לבא למנין לפרשת זכור, יש להם ליזהר לאמרה בניגון ובטעמים. ובתוספות פרק היה קורא (ברכות יג א, ד"ה בלשון הקודש) כתבו, דפרשת זכור ופרשת פרה דאורייתא. הביאם הבית יוסף באורח חיים סימן קמ"ו ובסימן (תרפ"ד) [תרפ"ה]. ומהר"ש ז"ל כתב בספר חכמת שלמה (שם), דטעות הוא ומחק פרשת פרה. יהיה מה שיהיה, **מכל מקום הארבע פרשיות על כל פנים, על כולם חל עליו החיוב מדרבנן לשמוע קריאתם בתורה, וחמיר יותר מקריאת הפרשיות של כל השנה שחיובן גם כן בצבור, מכל מקום אם יש עשרה דצייתי, דהיינו החזן ותשעה עמו, אז יש איזה היתר לאחריני לעסוק בתורה כמו שנפרש (להלן). אבל באלו, החיוב מוטל על כל ישראל לשמעם, מקצתם דאורייתא ומקצתם דרבנן.**

27. של"ה מסכת מגילה פרק נר מצוה אות ג

ואפילו ההיתרים הנזכרים לעיל בדאיכא עשרה, כתב הבית יוסף שם סימן קמ"ו, וזה לשונו: וכל מיני היתרות אלו, שכתבו המפרשים להקל בשמיעת קריאת התורה, אינם ענין לפרשת זכור שהיא מן התורה בעשרה, כמבואר בדברי הרא"ש פרק שלשה שאכלו (ברכות פ"ז ס"כ), ובדברי סמ"ק. והתוספות ריש פרק היה קורא (ברכות יג א, ד"ה בלשון הקודש) כתבו: דפרשת זכור ופרשת פרה הוון דאורייתא. עכ"ל. כלומר, דשם צריכים כל הצבור לשמוע. ולי נראה, אפילו בשאר פרשיות שהם דרבנן, גם כן הכי, והם עדיפי מפרשיות של כל השנה שיש בהם צד היתר, אבל לאלו אין צד היתר, כמו בפרשת זכור, דהא כל הארבע פרשיות בחדא מחתא מחתינהו (מגילה פ"ג מ"ד), וכל תיקון דרבנן בהם הוא כעין תיקון דאורייתא (פסחים ל ב).

28. שו"ת בנין שלמה סימן נד

ודע דנ"ל עוד דהקריאה בפ' זכור לא דמי כלל לפרשת שקלים ופרה וחודש, דבהנך לא נתקן רק אי איכא ציבור מחוייבין לקרות בתורה ולשמוע, אבל אינו מונח חיוב על כל אחד ואחד לקרוא אם אין לו ציבור להתפלל. אבל פ' זכור חובה על כל יחיד ויחיד ואם אין לו ס"ת מחוייב לקרות מתוך החומש! וזהו דאמרו עליו על רבינו הגדול הגר"א ז"ל דפ' זכור וכן המגילה היה קורא בעצמו. והטעם פשוט דכיון דמוטל חיוב על כל יחיד מצוה בו יותר מבשלוחו. ורצה לקיים המצוה בעצמו משא"כ שאר קריאה, עיקר החיוב אינו אלא לשמוע והרי שמע ולא שייך בזה מצוה בו יותר מבשלוחו:

WOMEN'S OBLIGATION

29. נטעי גבריאל פורים פרק כב סעיף ד

נשים פטורות מקריאת פרשת פרה.

30. נטעי גבריא אל פורים פרק כב הערה ו

...אך בספר מקראי קודש הביא מחכ"א שכיון שפרשת פרה עוסקת בטהרתן של ישראל לשם קרבן פסח וגם נשים חייבות בקרבן פסח לכן חייבות בקריאה זו.

31. פסקי תשובות אורח חיים סימן תרפה

...אמנם אף כי בפרשת זכור יש המחייבים את הנשים לשמוע את הקריאה (כנ"ל אות ה'), בפרשת פרה לכו"ע אין להם חיוב לשמוע, ואף לשיטת השו"ע והפוסקים דפרשת פרה מן התורה.

32. מועדים וזמנים חלק ב סימן קסח

...ומיהו נראה דלכו"ע נשים פטורין לשמוע פרשת פרה אף אי חייבין בפרשת זכור, דהתם להשיטות דחייבין כל יחיד בכלל החיוב והיינו נמי נשים שאפילו כלה מחופתה יוצאת למלחמת מצוה, אבל טהרת פרה אדומה מצוה שחל על צבור דוקא ולא חל על נשים וצ"ב...

33. מצות המלך מצות עשה קיג

...מעשה אפילו נימא דזכירת ענין פרה מה"ת היא, יסוד חיובו הוא כשאר קריאת התורה וכ"ל, וזה לא הוי אלא חובת הציבור ולא של כל יחיד ויחיד... מעשה י"ל דכיון דחובת ציבור הוא ממילא נשים אינם חייבים לבא לשמוע, דלא עדיף משאר היחידים דאין אליהם חיוב לבוא לשמוע...

34. שו"ת ציץ אליעזר חלק י סימן כח

...ואגב. בדברי ארצות החיים הנ"ל ישבתי בפשיטות מה שהקשוני מדוע שהנשים אינם מדקדקים ללכת לשמוע פ' פרה כמו שמדקדקים על פ' זכור הרי גם על פ' פרה כתוב בשו"ע שי"א שהיא מה"ת. ולפי דברי הארצות"ח יש ליישב זאת בפשיטות. דהרי נתקנה לזכירת מעשה העגל, והנשים הרי לא השתתפו בחטא העגל כידוע, ולכן אינם מצווים בזכירה על כך ואין עליהם חיוב על כן לשמוע פ' פרה שנתקנה עבור כך...

קטן

35. רמ"א אורח חיים הלכות שבת סימן רפב

...וקטן יכול לקרות בפרשת המוספין או בד' פרשיות שמוסיפין באדר, וכן נוהגים (ר"ן ומרדכי פרק ב' דמגילה), אף על פי שיש חולקים...

36. משנה ברורה סימן רפב ס"ק כג

(כג) או בד' פרשיות - ואף על פי שפרשת זכור היא חובה מן התורה שישמענה כל אדם מישראל והקטן שאינו מחויב בדבר אינו יכול להוציאם י"ח מ"מ הרי עכשיו הש"ץ קורא ומשמיע לצבור ומוציאם ידי חובתן ויש מחמירין בדבר שלא לקרותו לקטן לפרשת זכור וכן לפרשת פרה שי"א שגם היא מדאורייתא וכן הסכים בא"ר ודה"ח.